

การจัดการฐานทรัพยากรและทุนทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนภาคใต้

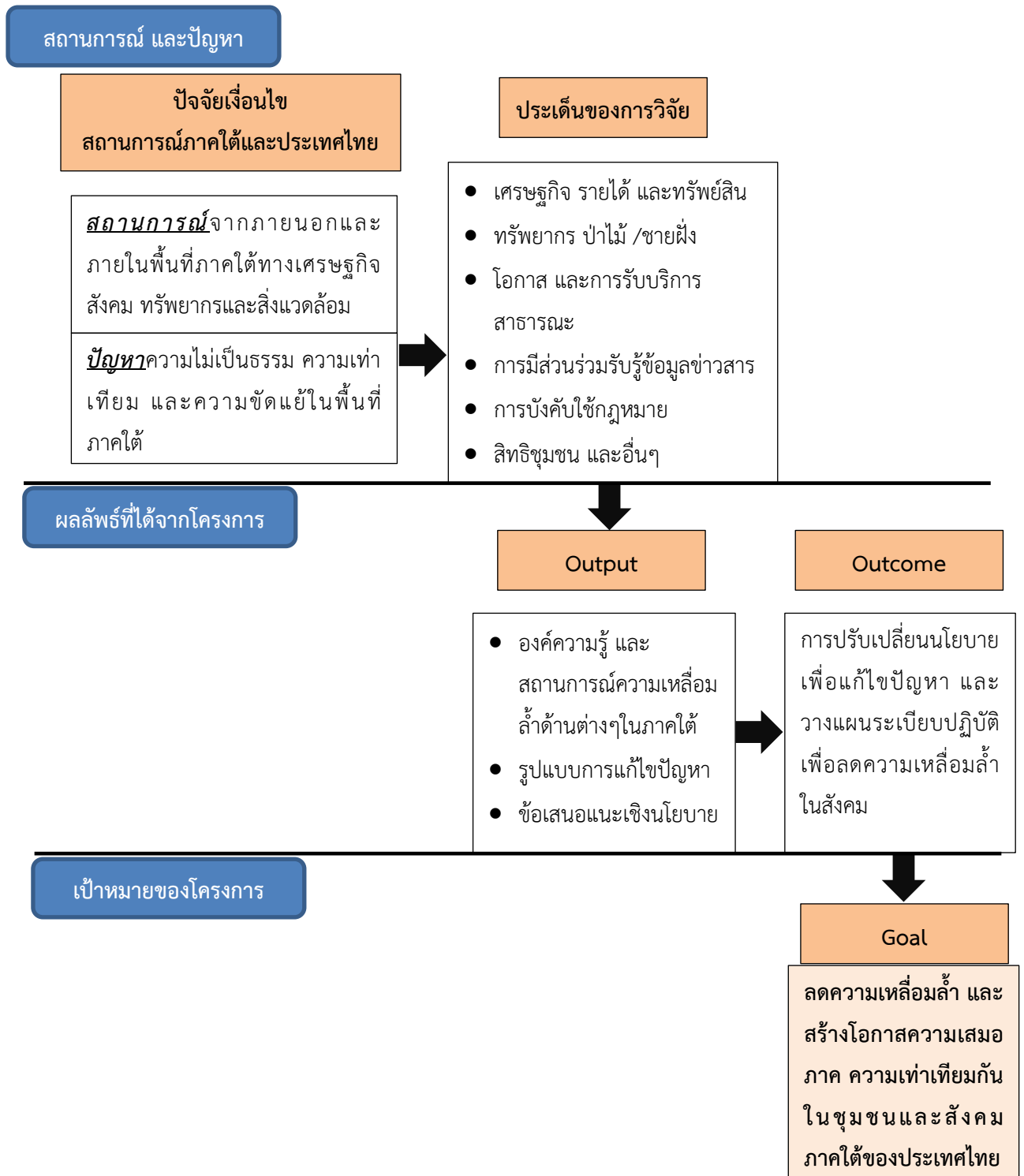
ดร. นฤทีธิ์ ดวงสุวรรณ

สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตั้งแต่เริ่มปี 2017 ประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำเป็นประเด็นที่ถกเถียงไปทั่วโลก เพราะโลกในยุคโลกาภิวัตน์กำลังทิ้งคนจนไว้ข้างหลังมากขึ้นเรื่อยๆ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ซึ่งจัดว่าเป็นความเหลื่อมล้ำที่ชัดเจนที่สุดในบรรดาความเหลื่อมล้ำทั้งหมด ในขณะที่ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นมีความหลากหลาย และต่างก็มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ทั้งในรูปแบบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียว และสองทิศทาง ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยที่พบมาก ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และทรัพย์สิน ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากร ความเหลื่อมล้ำด้านโครงสร้างภาษี ความไม่เท่าเทียมในการแข่งขัน เป็นต้น (สฤณี อาชวานันทกุล, 2554) จากความเหลื่อมล้ำที่มีความหลากหลาย อาจารย์ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้กล่าวว่า “ความเหลื่อมล้ำ อาจเกิดได้ 4 ด้านด้วยกัน คือ ความเหลื่อมล้ำทางสิทธิ - โอกาส - อำนาจ - ศักดิ์ศรี ไม่จำเป็นว่าความเหลื่อมล้ำทั้ง 4 ด้านนี้ต้องเกิดขึ้นจากกฎหมายเพียงอย่างเดียว ส่วนใหญ่ เกิดขึ้นจากแนวทางการปฏิบัติ หรือพูดให้กว้างกว่านั้นคือเกิดในทาง วัฒนธรรมมากกว่า” ในขณะที่ปัญหาความเหลื่อมล้ำยังคงอยู่คู่สังคมไทย และรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่างก็พยายามแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ทั้งนี้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เสริมสร้างพลังสังคม กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม และพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้พึ่งตนเอง โดยการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ จัดอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 4 ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ว่าด้วยเรื่องของการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (ปรเมธี วิมลศิริ, 2561)

ความเหลื่อมล้ำที่มีในสังคมยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับการจัดอันดับเรื่องความเหลื่อมล้ำที่พบว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมากที่สุดเป็นอันดับสาม รองจากรัสเซีย และอินเดีย ใน 5 ปีที่ผ่านมา คนเพียง 1% เป็นเจ้าของความมั่งคั่งของคนทั้งประเทศรวมกัน ส่วนหนึ่งของความเหลื่อมล้ำที่กว้างมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นเรื่องของ ช่องว่างด้านรายได้ “แตกต่างกันมากกว่า 20 เท่า” ซึ่งปี 2558 จากการรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2558 พบว่า กลุ่มคนรวยสุด มีรายได้เป็น 22 เท่า ของกลุ่มคนจนสุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) การเข้าถึงบริการด้านการศึกษา “แตกต่างกัน 15 เท่า” จาก ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2559 พบว่า อัตราการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี 27.8 % กลุ่มคนรวยสุด มีอัตราการเข้าเรียนสุทธิเป็น 15 เท่า ของกลุ่มคนจนสุด ในด้านการบริการสาธารณสุขมีความครอบคลุม “แต่มีช่องว่างระหว่างพื้นที่” กล่าวคือ ในปี 2559 คนไทยเข้าถึงหลักประกันสุขภาพเพิ่มขึ้นครอบคลุมร้อยละ 99.95 แต่ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายบุคลากรทางการแพทย์ ส่งผลให้คุณภาพการบริการมีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค และการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ “ยังมีความเหลื่อมล้ำ” ปี 2559 การเข้าถึงน้ำประปา โทรศัพท์เคลื่อนที่ และเทคโนโลยีฯ ยังมีความแตกต่างตามเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นมีความหลากหลายตามบริบทของพื้นที่ โครงสร้างอำนาจ และสิทธิการ

เข้าถึงบริการ ของด้านต่างๆ ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาปัญหาความเหลื่อมล้ำในมิติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การเข้าถึงทรัพยากร การบริการสาธารณสุข ระบบการเงิน สิทธิชุมชน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย โดยประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้จะนำไปสู่การขับเคลื่อนนโยบายเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในด้านต่างๆของสังคมในพื้นที่ภาคใต้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนในอนาคตได้อีกด้วย

กรอบและแนวคิดในการทำวิจัย

ดำเนินงานชุดโครงการวิจัย

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ชื่อเรื่องภาษาไทย	ระยะเวลา ดำเนินการ	งบประมาณ
1	ดร.พิชญา บุญศรีรัตน์	ความสามารถขององค์กรการเงินชุมชนในการจัด สวัสดิการชุมชนเพื่อลดความยากจนและความเหลื่อม ล้ำ	3 ปี	6,000,000
2	ศ.ดร.สมยศ พุ่มหว่า	ลักษณะความเหลื่อมล้ำในระบบสังคมเกษตรสวน ยางพารา ผลิตทางนโยบายที่ต้องปรับเปลี่ยน	1 ปี	1,167,200
3	ผศ.ดร.นฤทธิ ดวงสุวรรณ	ความเหลื่อมล้ำการเข้าถึง การรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในโครงการขนาด ใหญ่ภาคใต้ กรณีศึกษา โครงการทำเรื่อน้ำลิกปาบา รา โครงการทำเรื่อน้ำลิกสงขลาแห่งที่2 และโครงการ พัฒนาสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงการขนส่งสินค้า ระหว่างทำเรื่อน้ำลิกฝั่งอ่าวไทยกับฝั่งอันดามัน (แลนด์บริดจ์สงขลา-สตูล)	1 ปี	ไม่ระบุ
4	คุณอุสมาน หวังสนิ	การจัดการทรัพยากรประมงเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เชิงพื้นที่ของชุมชนชายฝั่งภาคใต้	1 ปี	1,000,000
5	รศ.ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ	นโยบายทางคืนผืนป่า เพื่อลดความเหลื่อมล้ำหรือ เพิ่มความเหลื่อมล้ำ : กรณีศึกษาจังหวัดกระบี่	1 ปี	ไม่ระบุ
6	ผศ.ดร.อุทัย ปริญาสุทธิ นันท์	สิทธิชุมชนในการจัดการตนเองของเกษตรกรชาวสวน ยางพารากับการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย	1 ปี	200,000
7	ดร.ฐิติวุฒิ บุญยวงศ์วิวัชร	ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศกับกระบวนการเจรจา สันติภาพในเมียนมา: กรณีศึกษาค่ายอิหุท่า	1 ปี	100,000
8	อ.กิตติพันธ์ เอกอารีสกุล	รูปแบบและกลไกในการจัดการความเหลื่อมล้ำของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการ สาธารณะแก่กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยและเป็น แรงงานนอกระบบในเขตพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรม ของจังหวัดสงขลา	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
9	ดร.นิวัติ สาหิม	บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไข ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้	1 ปี	ไม่ระบุ
10	ผศ.ดร.มนตรี เพชรนาจักร	การศึกษาสงฆ์กับการลดความเหลื่อมล้ำทางการ ศึกษาไทย	2 ปี	1,000,000

เอกสารอ้างอิง

- ปรเมธี วิมลศิริ. 2561. เอกสารประกอบการบรรยาย ยุทธศาสตร์ชาติกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมไทย: บทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. วันจันทร์ที่ 12 มีนาคม 2561 เวลา 9.30 -10.15 น. ณ ห้องประชุม CC-Auditorium อาคารศูนย์ประชุม อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย.
- สฤณี อาชวานันทกุล. 2554. ความเหลื่อมล้ำซับซ้อน. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูป (สปร.).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2558. รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2558.